

Шагыйрь Сирин: тормыш һәм ижат юлы¹

Э.ШӘРИПОВ,
филология фәннәре кандидаты,
Чаллы

“Сәяси взгыять соң дәрәждә қызган шуши мәлдә, түрәләр дә, гади кешеләр дә үзләренең язмышы очен дер калтырап торған бер вакытта, 1935 елның августында Казанда бер төркем “әдәбият әхәлләре” кулга алына, - дип дәвам итә В.Солтанбеков. Алар шул без алда әйткән Сирин, Эсгать Айдар, Г.Ризванов, И.Кулиевлар була, соңрак аларга тагын Хәкимов Исмәгыйль-Энгельс белән Якубов Әхмәтне өстиләр. “Баштагы материаллар нигезендә аларны советка каршы коткы таратуда, советка каршы әдәбият һәм порнографик әсәрләр язып, шуларны таратуда гаеплиләр. Гаепләүнен сонгы өлеше ачыктан-ачык ясалма булғанлыктан, соңыннан төшереп үк калдырыла.

...Бу төркемдә, ин зур һәм ин абруйлы фигура буларак, төп гаеп Сирин өстенә ташланы. Шаһитларның берсе Сиринне Тукаиниң, Эмирхан, Исхакый һәм Дәрдмәнднен турыдан-туры варисы дип атты. Такташтан қала, барлык шагыйрләр, Сирин белән чагыштырганда, барысы да икенче сортлы шыгыйрләр икән. Һәм бу, дип өстәгән әләкчә, башкаларда көнчелек хисе һәм үч алу нияте уята“, - ди Б.Солтанбеков.

Минем уземә Сириннен Б.Солтанбеков исемнәрен әйткән әсәрләре билгеле түгел. Мин алар турында беренче тапкыр шуши Б.Солтанбеков мәкаләсеннән убыт белдем. Солтанбеков Сириннен безгә билгеле булмаган кайбер әсәрләре турында тубәндәгә мәгълүматлар бирә: “Утызынчы елларда аның “Ана” исемле кечерәк кенә поэмасы колективлаштыру чорында харал итеген менинәрчә язмышларның шигъри мәрсия-реквиемына эйләнгән. Әсәрнен герое, яшь коммунист, якыннары, авылдашлары, энисенең газап чигуләрен күреп, узенең фирмә билетын тотып ыргыта. Аның “Их, совет, нишләп болай соң бу!” дигэн сонгы сүзләре эчке эрну белән сугарылган. Поэмасын автор тар даирәдә генә укыган югыйса; эмма аның кайсыдыр эдип тарафыннан истә калдырылган варианты, машинкада бастырылып, ОГПУ кулына барып зләккән. “Күтәрик бокалларны”, “Паганини“ дигэн шигърыләре һәм башка әсәрләре дә яшәп килгән хакимияткә карата тәнкыйт күзлегеннән чы-

гып язылган дип табыла“ (“Мәдәни жомга“, 1995 ел, 21 июль).

Ә Сталинга эпиграммасында: “Сандугач, син, ташла бу жырларны, ә һәр жырында Сталины мактап жырла. Шул чакта сине күреп алырлар һәм син СССРның атказанган сандугачы булысын“, - дигән мәгънәдәге сүзләр язылган була.

Әлбәттә, бу ул чорда гадәттән тыш, искитәрлек күюләк була. Һәм, билгеле инде, бу ин югары жәзага лаеклы адым була. Сиринне, Р.Мостафин курсатуенча, 1935 елның 22 августында кулга ала-лар. Шуннан соң сорау алулар башлана. Бу хәл, Б.Солтанбеков язуынча, 1935 елның ахырына кадәр һәм 1936 елның январь аенда дә дәвам итә. Нинарт, суд 1936 елның 31 январендә була. Сирин белән Исмәгыйль Хәкимовны бишәр елга, калган очесен очар елга хөкем итәләр. Э Якубовны төрмәгә утыртмайлар, шартлы рәвештә бер елга хөкем итеп, иреккә чыгаралар.

“Бер караганда, жәза чагыштырмача каты булмый, 1937 елда барысын да һичшикsez аткан булырлар иде“, - дип яза Р.Мостафин.

Шулай итеп Сириннен рухы сыйндырыла, шигъриятте үтерелә. Шул вакыттан алыш узенен сонгы сулышын алган 1969 елга кадәр Сирин үз жилкәсендә һәрвакыт Сталин репрессиясенең кара меңен тоеп яши.

Шагыйрь узенен өстендә болытлар куерганын, әлбәттә, баштан ук сизенә булса кирәк, бу хәтта беркадәр аның ижатында да чагылыш таба. Мәсәлән, 1934 елда ул “Пушкиннан бер өзек“ шигырендә башта:

Утте еллар, тыйнаксыз давыллар,
Яшылек хыялларым таратты, - дип бераз зарланнып ала да, әсәрен эле барыбер оптимистик рух белән тәмамлый:

Шулай да эле йөрәк исереп тибә,
Шашып тибә, килер бер заман -
Илham тормышы да, күз яше да
Мәхәббәттә тереләр янадан.

Ә 1936 елда инде Сириннен рухы тулысынча сыйндырыла. Эмма төрмәдә дә шагыйрь узенен ижатын дәвам иттергән. Мәсәлән, 1936 елда языл-

ган “Мунча ташы“ шигырендө ул:

Чечек идем, гел идем мин,
Сусыз жирдө сулдым мин.
Мен кабат яндым, суындым,
Мунча ташы булдым мин!
Бар иде минем дә янып,
Кызып торган чакларым.
Хәзер чыш та, пыш та чыкмый,
Чырламыйм, бетте парым, - дип яза.

Эйе, шагыйрь 1936 елдан соңы төрмә-сөрген дәверендә, ягыни 1937-1939 еллар дәвамында бер генә эсәр дә я ижат итмәгән, я алар сакланып калмаганнар.

Сириннен ижаты 1940 елдан алып тагын дәвам иткән. Безгә, мәсәлән, аның Ватан сугышы елларында да, аннан соңы елларда да, 1962 елга чаклы һәр елны берәр-икешәр шигыры язып күлтө билгеле. Йәм алар Сириннен архивында сакланып та калғаннар.

Сөрген тормышыннан шагыйрь чын мәгънәсен дә бетеренеп, хәлсезләнеп, ябыгып кайткан. Аның тышкы кыяфәтә дә, йөзә дә бик нык үзгәргән.
Мин кешеме, түгелме дип,
Хәзер карыйм көзгедән.
Бу - мин, чын үзем түгел, - дип,
Куркып китәм үзәмнән, -
дип яза Сирин 1941 елда “Бала вакытым“ шигырендө.

Ватан сугышы башлангач, Сирин фронтка китә, Смоленск юнаштандыра каты сугышларда катнаша. Инде бу юлы бөтен ил естенә килгән авыр сыйнауда башкалар белән беррәттән катнашу, туган жире, туган авылыннан еракларга китең, фронтның алты сызыгында булу Сиринне, албеттә, уйландыра - ул туган илен сагына.

Бакчаларда басып йөргән эзем калды, Энкәй, сина бик күп сейләр сүзем калды. Сау булыгыз, тәнem китте, жаным калды, Жаннан артык газиз балам, каным калды. Акчарлагым, жәй канатын, киль яныма, Сәлам хатлар языым ап-ак канатына. Сандугачым, син тыныч бул, сайра, кейлә, Мин ирекнен кадерен беләм, сина тимәм, - дип язды ул 1942 елда “Сугыш кырларыннан“ дигән эсәрендө.

1942 елның көзендә Сирин, фронтта контузия алып, Кәрәкәшлегә кайта. 1942-43 елның кышын авылда уткәре, бераз сәламәтләнә башлагач, колхоз эшнән йөри башлыгы. Сириннен авылдыши, чордашы һәм күршесе Шаfigъ абзый Камалетдинов (1906 елда туган) бу турыда менә ничек дип сейли: “Сугыш вакытында, 1942 елда булса кирәк, Сирин абзый, контужен булып, авылга кайтты. Туп ярылгач, туфрак астында күмелеп калган бу. Бик авыр вакыт иде бит ул чаклар.

Ул кышны без Сирин абзый белән бергә кырда кар тотып йөрдек. Басуда көрәк белән кар тотып йөргән чакта ул гел болай дип тақмаклап йөри иде:

Кар totam, kar totam,
Шикәр totam, bal totam,
Mai totam, mal totam...
Сейгән яр totam”.

(Баулы районның “Хәзмәткә дан“ газетасы, 1986 ел, 13 декабрь.)

Бу шагыйрьнен “Кар totkanda“ дигән шигыре була. Менә анардан бер өзек:

Тәнкә-тәнкә йомшак ак кар ява
Кин кырларга, без кар totabyz.
Кар түгел лә, ширәр, май totabyz,
Очырмагыз, жилләр, туктагыз!
Бәдрикамал, ап-пакъ карга басып,
Канау казый, карлар себерелә,
Жил-давылда үскән кыз башында
Уйлар кайный, хисләр бөтерелә...
- Кар totamсын? - дидем.
- Кар totmyim, - ди, -
Мин чечәкләр totam, мал totam!

Тирә-ягым - ап-пакъ кар дингезе.
Киләчәгем очен яр totam!

1943 елның язында, бераз хәл алгач, Сирин яңадан сугышка китә. Шул ук елны, авыр яраланып, Ташкент шәһәренә госпитальгә жибәрелә. Узенен фронттагы батырлыклары очен Сирин “Германияне жингэн очен“ медале белән буләкләнә.

Бераз сәламәтләнгәч, Сирин Кәрәкәшлегә кайта. Яңадан колхозда эшли башлыгы. Ул һәр эштә тырышып, яхшы эшләргә яратта. Аны колхозчылар да хәрмәт итәләр, зурлап карыйлар. Ял вакыттарында яшьләр кубрәк Сирин тирәсендә чуала: шагыйрь аларны төрле тақмаклары белән үзенә тартып тора. Намуслы хәзмәтә очен ана “Хәзмәт батыры“ медале бирела.

1946 ичى елны Сирин Баулы районы Акбуя поселогына килем урнаша. Колхоз аны беръеллык умартачылар курсына укырга жибәрә. Курсны тәмамлап кайткач, Сирин колхозда умартачы булып эшли башлыгы. Ул монда да бик тырышып эшли, башкаларга үрнәк булып тора.

Сөргеннән соңы ижатында Сирин аз яза, эмма төрле өлкәләрда ижат итә. Мәсәлән, аның ижатында Ватан сугышы темасы да /“Ванюша белән Катюша“ (1943)/, балалар тормышы темасы да /“Нәни оратор“ (1947), “Ана белән бала“ (1948), “Безнен ёйлә ин кадерле кеше“ (1951), “Бисек баскыч - кемеш ачкыч“ (1952), “Чеп-чепләрем, бил-бипләрем“ (1954), “Бишек жырлары“ (1959)/, колхоз темасы да /“Кошчылык мәдире“ (1950)/, тормыш-көнкүреш вакыйгалары да /“Күп балалы хатын“ (1953)/, фәлсәфи тема да /“Матур исем - матур эш“ (1958)/ h.b. да гәүдәләндерелә. Эмма шулай да Сирин үзенен ин эһәмиятле эсәрләрән эзоп теле белән, мәсәлән жанрында ижат итә башлыгы. Мәсәлән, аның ижатында без “Ишәк белән куян“ (1935), “Ике ат“ (1940), “Аю белән көзге һәм мин“ (1944), “Бал белән балан“ (1949), “Ике урдәк“ (1960), “Кыс-картуга эләккәннәр“ (елы билгеле түгел) мәсәл-

ләрән очратабыз. Эле мона кадәр татар әдәбияты белемендә Сириинен мәсәлләрән анализлап, бер фикер дә әйттелгәне юк шикелле. Эмма шагыйрьнен югарыда әйттелгән әсәрләре белән танышып чыккач, шундый фикергә киләсен: Сирин татар әдәбиятындагы мәсәл жаңырын үстерүгә дә үзен-нән лаеклы, сизелерлек өлеш керткән.

Сириинен сугыштан сонгы чор ижатында да без “жырлап торган” шигырьләрне очратабыз. Мәсәлән, “Матур исем - матур эш” шигыре (1958 ел):

Исем үзе матур булмый,
Эш матурлый исемне.
Әгәр матур булыйм дисән,
Матур эшлә эшенне!
Эшне сөйсән, көлеп торса
Халыкка эшен синен,
Һич кайтырма, эшен белән
Матурлanyl исемен синен!

1960 hәм 1961 еллarda Сириинен ижаты хәтта беркадәр күтерелу чорын да кичерә дияргә мөмкин. Сирингә аз гына вакытка булса да аның электркеге шагыйрьлек таланты, аның киләчәккә өмете, ышанычы да кайта шикелле. Бу хәл, бәлки, Сириинен, ниһаять, 1960 елда гаилә корып жибәрүе белән бәйле булгандыр: Сирин белән Фәһимә 1960 елның 1 сентябрендә гаилә корып яши башлыйлар. Бу вакыйга аның ижатына уңай йогынты ясый: шагыйрь ижатының тематикасы кинәя, аңа оптимистик мотивлар килем керә, шагыйрь, 20 нче еллардагы кебек үк, илдәге вакыйгалар белән кызыксыйш, ижаты белән аларга үз мөнәсәбәтен белдереп яши башлый.

1961 елда да эле Сирин илебез тормышындағы вакыйгаларга катнашып, үзенен зирәк фикерле әсәрләрен ижат итеп килә. Мәсәлән, 1961 елның 15 февралендә кояш тотылу уңас белән үзенен фәлсәфи әтчәлектәге “Дөнья бетми мәнгә дә!” шигырен, э 1961 елның 12 апрелендә Гагарин очышынан соң “Күкләр капкасы ачык” әсәрләрен яза. Эмма 1962 елда аның ижаты, бездәге мәгълуматлар буенча, кинәттән өзелеп кала. Безгә аның шуннан сонгы бер генә әсәре дә билгеле түгел. Бу барыннан да элек Сириинен кинәт астма белән авырып китүенә бәйле булса кирәк. Сириинен авылдашы Экрәм абзый Хәнипов үзенен истәлекләрендә болай яза: “Алтмышынчы еллarda Сәйрин абзый, бик озак авырып, больницаца ятты. Без, аның белән бер палатада ятучылар, Сәйрин абыйны тынларга бик яраты иде.

Больницаца ятканда аңа ай саен үзенен пенсия акчасын китереп биреп торалар. Шунда ул, больницаца да китапханән бик кечкенә икәнен күреп, яна китаплар алу өчен үзенен пенсия акчасыннан йөз сумны китапханәгә язма рәвештә бүләк итеп биргән иде.”

Шагыйрь Сирин озак hәм каты авырудан сон, 1969 елның 23 ноябрендә Акбуада вафат була hәм шунда жирләнә дә. Шагыйрьнен тууына 90 ел ту-

луны билгеләп үткән вакытта аның каберенә Баулы районы хакимияте тарафыннан Сириинен барельефы төшерелгән истәлекле таш куелды.

СИРИН

Язғы тамчылар (Тамчылар маршы)

Там,
Там,
Тамчы, там.
Тамуыны яратам.
Мин дә шулай тамар идем,
Тамчыланып тамалсам.

Язғы тамган тамчыларның
Музыкасын тынладым,
Шуңа тамчыланып тамды
Күнлемдөгө уйларым.

Там,
Там,
Тамчы, там.
Жирдә бозлар калмасын,
Чәчәк атып үссен гөлләр,
Сандугачлар сайрасын!

Без иске тормышта үги
Бала булдык гомергә.
Мәңгө бетмәс яралары
Элс дә тәңдә, күнедә.

Саф күцелләр дәръясыннан
Гөлләргә нурлар сибеп,
Хисләрем жиргә тамалар
Язғы тамчылар кебек.

Там,
Там,
Тамчы, там,
Шаулап аксын слгалар!
Язғы кояш нурларыннан
Матурлanyl дөньялар.

Безинен байлыкка ис китми,
Хаклык юкка ис китэ,
Хаклык булса, без байлыкны
Табар идес эшләп тә.

Там,
Там,
Тамчы, там!
Там тамчылар көснә.
Синен тамганиның күреп,
Дөнья халкы сөнә.

Монда тамдын, тагын ағып,
Кай иллэрдэ тамарсын?
Беләм инде, син кайда да
Тамар урын табарсын!
Кем иштер жырларыны
Мин дә колак салмасам?!
Синең жырларыны тынлап,
Тирән уйларга батам.

Там,
Там,
Тамчы, там,
Жырлап тамыйк без бергэ.
Кешелек, дуслык гөлләре
Үстерик һәр күнелдә.

Там,
Там,
Тамчы, там,
Бергэ тамыйк ичмасам!
Мин дә тамчыланып тамыйм,
Көрәшләрдә аксын кан!

1927.

“Килә”ләр

Яңыр булып
яvasым,
Тамчы булып
тамасым,
Сулар булып
агасым,
Трамвай булып
чабасым кило.
Жилләр булып
исәсем,
Гөлләр булып
үсәсем,
Чеч булып
бәйләнәсем,
Тәгәрмәч булып
әйләнәсем кило.
Тагын кило
бу “килә” ләр
кило,
кило,
куп кило.

Аңлап житкермим
Үзәм дә:
бу “килә”ләр
ник кило?
Зәйнәпне бик күрәсем,
Гөлсем очен үләсем,
(Күрми ничек түзәсеп?) -
Икесен дә үбәсем кило.

Пуля булып
очасым,
Дошманнарны
тотасым,
Бомба булып
шартлыйсым,
Револьвер булып
атыласым кило.
Утлар булып
гөрлисем,
Күкләр булып
күкристисем,
Ике йөзле кешенсөн
Битенә төкөрәсем кило.
Тагын кило
бу “килә”ләр
кило,
кило,
куп кило.
Бер-бер артлы
бу “килә”ләр
ник болай
тезелеп кило?
Тэнгэ тэнк
тезэсем,
Балык булып
йөзэсем,
Бөтөн жирне
гизэсем,
Сабый булып
үйнүйсем,
көләсем кило.
Тормышны яктыртасым,
Айны жиргэ тартасым,
Эйләндөрөп аркасын,
Бик нык ватасым кило.
Юлларымның
иркенлеген,
Өстем-башым
бөтенлеген,
Бүгнгнен
чибәрлекен,
Иртәгәмнен
гүзәлләрдән-гүзәллекен
жырлыйсым кило.
Тагын кило...
Бу “килә”ләр
кило,
кило,
куп кило.
Аңлап житкермим
Үзәм дә:
бу “килә”ләр
ник кило?..

1930.

Фоат ГАЛИМУЛЛИН,

филология фәннәре докторы, профессор,
Татарстанның атказанган фән эшлеклесе,
2006 ел

Галим Шигърияте

Жәмәгатьчелек Энвәр Шәриповның барыннан да залек галим буларак, әдәбият тарихы белгече буларак белә. Ул фәнгә житмешенче елларда килемп керде һәм үзенең гомерен фәнгә, укытучылык хезмәтенә багышлады. Күренекле галим, профессор Хатип Госман житәкчелегендә Казан дәүләт университетеңде аспирантурада укыды, мона кадәр аз өйрәнелгән шагыйрь Габдерәхим Утыз Имәниң ижат миравын фәнни тикшереп, аның турында 1973 елда кандидатлык диссертациясе яклады. Хатип ага Госман Энвәрне халкыбызының борынгы әдәбияты белән чын-чынлап кызықсындырган, мавыктырган булып чыкты: диссертация яклаганнан соң да ул Утыз Имәни кульязмаларын өйрәнүне дәвам иттерде – күп еллар буена жентекләп, шагыйрь әсәрләренең фәнни-чагыштырма текстларын төзеп, аңа аңлатмалар язып, ниһаять, 1986 елда Утыз Имәниң бер томлык «Шигъриләр, поэмалар» китабын бастырып чыгарды. Фәнни жәмәгатьчелек әлеге хезмәтне хуплап каршы алды: бу исә

ижаты монарчы билгеле булмаган шагыйрь миравының халкыбызыга яңадан кайтуы булды. Әдәби һәм фәнни жәмәгатьчелек бу хезмәтне шулай бәяләде.

Энвәр Шәриповның икенче хезмәтне Казан ханлыгы чоры шагыйре Кол Шәрифнең ижат миравын халкыбызыга кире кайтару булды. Ул, әдәбият тарихын өйрәнүче галим-нәрдән беренче буларак, күренекле шагыйрь, баш сәет һәм жәмәгать эшлеклесе Кол Шәрифнең мона кадәр билгесез яткан кульязмаларын табып, 1997 елда аның «И күңел, бу дөньяядыр...» исемле шигъриләр жыентыгын бастырып чыгарды.

Аннан соң Э.Шәрипов үзенең иғтибарын татар әдәбиятының тагын да борынгырак чорларына юнәлтте. Татар шигъриятенең чишмә башына күз ташлап, поэзияездә шигъри жанрларының кайчан һәм ничек барлыкка килүен, ничек формалашуын, гасырлар буена нинди үзгәрешләр кичерүен өйрәнеп, зур күләмле фәнни хезмәт язды һәм 2001 елда

«VIII–XIV гасырлардагы борынгы төрки həm төрки-татар əдəбиятында шигъри жанрлар системасы (барлыкка килүе, формалашуы həm яшəеше)» дигən темага докторлык диссертациясе яклады. Моннан соң да ул əдəбият тарихының актуаль мəсъəлəлəрене багышланган күп санлы фəнни мəкалə-хəzmətləren bastyrды.

Ә.Шәрипов үзенең тормышын уқытучылык хəzmətеннən башка күз алдына да китерə алмый. Күп еллардан бирле ул Казан, Алабуга həm Чаллы вузларында «Борынгы татар əдəбияты», «XIX йəz татар əдəбияты», «Әдəбият теориясе» предметларын укыта.

Әнвəр Шәрипов – əдəбиятка гашыйк кеше. Сүз сəнгатен тирəн яратуы аны əдəbi иҗatka да рухландыра. Мона кадəр аның əсərlərə «Казан утлары», «Ватаным Татарстан», «Мədəni жомга» кебек республика матбуатында басылып килде.

Әнвəр Шәрипов поэзиясенə күз тəшерсən, аның барлык əсərlərenə də хас бер үзенчəлекне тотып алу авыр түгел: ул – ихласлык. Үзенең кабатланмас яшьлек мəхəbbəten иске тəшереп язамы, əти-ənisenə, туган авылына, халкына, үзенə ilham birgən bəek shəxeslərgə mənəsəbəten белдерəme яки үзенең уқытучылык

вазыйфасы белən горурланамы – ул hərçak ихлас күнелле шагыйрь булып кала. Ул катлаулы образлар белən эш итми, hərvakıyt үze кичергən хис-той-гыларны, үз тормыш тəжрибəse биргən уй-фикерлəرنе укучыга түкми-чəми житкерергə омтыла.

Бер генə мисал китерим.

Әнвəр Шәрипов – үзенең бəten күнел дəньясы белən уқытучы булып тутан. Ул бу эшkə барлык белем-эрudiциясен, бəten kəchen birep эшли. Ул бу эшneң романтикасын күрə белə. Уз профессиясе белən горурлана.

Мин яратам хəзер бу hənərне...

У-кы-ту-чы!

Нинди горурлык!

Минем алда кин, зур дəнья ачык.

Бу бит – бəхəт!

Бу бит – бик зурлык!

Тормышны җыр həm музыкадан башка да күз алдына китерə алмый ша-гыйрь. Шуңа күрə ул җыр текстлары да иҗat итə. Композиторларбыз аның шигырылərenə күп кенə кей язды. Алар арасында инде халкыбыз яратып əлгергən «Ага сular» (Илгиз Закиров), «Әнкəй хатлары», «Соңlap килгən мəхəbbətem» (Рубис Зарипов), «Сабантуйлы Татарстаным» (Мəсгут Имашев) həm башка җырлар бар.

АНЫҢ ТУРЫНДА КАЛӘМДӘШЛӘРЕ

Әнвәр Шәрипов – сүз сөнгатенен төрле тармакларында эшләгән, татар, урыс, төрек, тажик телләрендә дөнья күргән күпсанлы мәкалә-хезмәтләр авторы. Ул, татарлар яшәгән төрле төбәкләрдә йөреп, кульязмалар, иске китаплар туплады, фәнне яңа чыганаклар белән баетты. Тапкан материалларының бер өлешен галим үзе үк укучыларга да житкерә барды.

Ә.Шәрипов әдәби тәнкыйт өлкәсен дә дә уңышлы эшләп килә. Аның хәзерге әдипләр, әдәби процессның мөһим мәсьәләләре турында язмалары шактый. Аларда ул бүгенге әдәби хәрәкәтне әдәбият тарихы, теориясе белән тыгыз бәйләнештә карый. Ә.Шәрипов хезмәттәшләренең китапларына, диссертацияләргә жәнтекле рецензияләр дә яза. Тынгысыз галим-педагог ижади һәм фәнни алмаш әзерләүгә дә үзен-нән зур өлеш кертә.

Хатыйп МИҢНЕГУЛОВ.

Әнвәр Шәриповның урта гасырда яшәгән шагыйрьләргә, әдипләргә багышланган мәкаләләре, монографияләре вакытлы матбуатта дайими басылып тора.

Әдәбият галиме Ә.Шәрипов чынчыннан зыялышы, әдәбият культурасын үзләштерә алган филолог.

Миргазиян ЮНЫС.

Борынгы һәм урта гасырлар татар әдәбияты тарихын жәнтекләп өйрәнгән һәм аны хезмәтләрендә яктырткан, шул чорның әдәбияты теориясен эшләгән Әнвәр әфәнде Шәрипов – татарның чын мәғнәсендә олы галиме.

XXI гасыр башларында безгә бер үк Гыйльми советларда бергә эшләргә туры килде. Аның кешелеклелеге, фәнгә карата житди мөнәсәбәте, яшь галимнәргә хәрхәнләр булу – шулай үк мактап сөйли торган фактлардан.

Фәрит ЯХИН.

Әнвәр Шәрипов вакытлы матбуатта әледән-әле татар әдәбиятына, татар теленә кагылышлы, укучыларга һәм укутучыларга белем эстәү өчен бик кирәкле материаллар бастырып чыгарды. Болар барысы да әдипнең куренекле хезмәтләр башкаруда тынгысыз эшчәнлеген, эзләнүләрен курсатә. Ул – бер үк вакытта, шактый күп лирик шигырьләр авторы да.

Нәҗип МӘДИЯРОВ.

Мин аның белән күп еллар буе Ала-бугада да, Чаллыда да бергә эшләдем. Аны чын мәғнәсендә педагог, баш хәрефтән языла торган Мөгаллим исеменә лаек шәхес дип саныйм. Чөнки ул үзенә Алла тарафыннан, табигать

həm ənise tarafyndan birelgən bəten enerqiyasən həm bəten təlantıın studentlarğa birə.

Төлгат ГАЛИУЛЛИН.

* * *

Min Ənvər Şəripovны 1970 əllar-
dan, anyıç aspiranturada ukygan çağyndan
uk beləm. Aspiranturada bez ber
şəkellardan ukydyk, fənni җitəkchəbez
də ber ide – Xatip ağa Gosman. Uл
chakta bez ber tulay torakta yashədek.
Şul vaxytta alyp min anyı bəten
küncelə belən fəngə birelgən, chyn
məgъnəsəndə borıngı tatar ədəbiyatı-
na gashyik belgech bułarak beləm.

Марсель БАКИРОВ.

* * *

Ənvər Şəripovnyıç doktorlyk dis-
sertasiya kinq fənni-teoretik bazaga
nigezləngən. Bu fənni xəzmət tatar
ədəbiyat beleme tarihynda gyna tūgel,
ə barlyk tərki xalıqlar ədəbiyatları
beləmendə də yaça kürənəsh.

Mondýy katlaulys temanys uçış-
tyz eşləp chyguða, minemchə, autoriga,
nigezdə, garəp həm farсы-tajik ədə-
biyatları tarihyin, urta gəsyrlerar
kənchygysh poəziyasəndəge klassik
şitri jənrlar, alarnıç үzençələk-
lərə turında yahsy xəbərdar bulu
yoddəm itkən. Shunıç əstənə galim
tərki xalıqlarınıç ədəbiyatları həm
poəziyaləre tarihyin, alarnıç xalıq
şyuz iżatlarыn həm folklor əsər-
lərenən žanr үzençələklerən yahsy
belə. Barlyk shushy faktik material
həm barlyk bu chyganaklar autoriga

tərki təlle ədəbiyatlardagı shig'ri
jənrlar sistemasyныç tulys tarihyin
– alarnıç barlykka kılulərennən
alyp XIV gəsyrəga kadərgə bəten tarihi
yolyn tərle yekləp yaktırtyrəga həm
üzenec nətiğələren fənni yaktan ni-
gəzlərgə məmkinlek birləşən.

Шакир АБИЛОВ.

* * *

Urta gəsyrlerarnı eýrənə torğan
fənnine үsesən logikası kinq gomumiləş-
terülər bulgan fənni xəzmətlərdən
faydalunuñ taləp itə. Ənvər Şəripovnyıç
doktorlyk disserasiya se za-
mnanıç nəkə menə shundiy soraşına
jəvəp birləşən.

Borıngı həm urta gəsyrlerar tərki-
tatar poəziyasəndəge jənrlar sisteme-
ması fənni tiksherenü əchen gadəttən
tyş katlaulys həm butalıyp betkən əlkə.
Dissertantıñ shushy temanys kinq
tarihi aspektta kararaga alınınyıñ zür
batırlyk diph bilgelərgə kırək.

Нурмөхәммəт ХИСАМОВ.

* * *

Ənvər Şəripovnyıç ədəbi-tənkayı-
di eşcənləgə bugenge adəbi process-
ka da yonəlteləngən. Anyıç tarafyndan
G.Tukay, G.Ishakay, M.Žəlil, X.Tu-
fan, Sırin, G.Kashapov, Ya.Iğanəy
həm baska küp kənə yazuylar iżatys
turında tırən eçtələkle, җitdi ədə-
bi-tənkayıdi məkalələr yazyldı.

Gomumən alganda, Ənvər Şəripov
üzen җitləkkən, җitdi ədəbi tənkayıt-
che itep tanıttdı.

Әмир МӘХМЮДОВ.